

2. Looduskeskkond

2.1. Põhjavee kaitse – miks ja kellele?

Põhjaveevarude olemasolu üle Järvamaal pole põhjust kurta – seda on piisavalt. Osa maakonnast jääb Pandivere piirkonda, mis on Eesti olulisim põhjavee moodustumise ala. Kõrgustikku ümbritsevatest allikatest saab alguse enamik Eesti jõgedest. Kõrgustiku võlvialal puudub alaline vooluvetevõrk ning kogu aurumisest ülejäänud sademevesi infiltreerub. Piirkonnas on palju karste.

Üldjuhul on maakonna puurkaevud piisava veeanniga. Probleem on mõningates piirkondades põhjavee liialt kõrge rauasisaldus, mille tulemus on vee pruunikas värvus. Intensiivse põllumajandusega piirkondades on mõnes allikas ja ka kaevudes kõrgeenenud lämmastikuühendite sisaldus, mida me silmaga ei näe ega maitstes tunne.

Veemajandusalase tegevuse korraldamine algab Euroopa Liidu direktiividest: veepoliitika raamdirektiivist, mis keskendub ühtse tegevusprogrammi veemajanduskava koostamisele ja elluviimisele. Kuna Järvamaa on siiski intensiivse põllumajandusega maakond, on meie jaoks oluline ka teine direktiiv – nitraadidirektiiv, mille eesmärk on piirata või ära hoida põllumajandusest lähtuvat nitraadireostust. Mõlema eelnimetatud direktiivi elluviimist korraldatakse kooskõlas Eesti seadusandlusega.

Pandivere piirkonnas, veidi väiksemal territooriumil kui Pandivere Riiklik Veekaitseala (loodud

1998. aastal), on piiritletud samanimeline põhjavee alamvesikond pindalaga 2382 km², millest Järvamaale jääb 58%. Alamvesikonnale on koostatud veemajanduskava, mille keskkonnaminister kinnitas 10.03.2005. Olulisim osa sellest on meetmekava ehk probleemide ja tegevuste loetelu, mida tuleks teha põhja- ja pinnavee kvaliteedi ja loodusväärtuste (näiteks allikad, karst) säilitamiseks.

Samal ajal on Vabariigi Valitsus nimetanud antud piirkonna ka nitraaditundlikuks alaks ning põllumajandusliku reostuse paremaks ohjamiseks on kinnitatud nitraaditundliku ala tegevuskava aastateks 2004–2008. Pandivere põhiprobleemid taanduvad õigele ja arukale väetiste kasutamisele ning farmide sõnnikukäitluse korrastamisele. Siit ka vastuolu: põllumajandustootja tahab võimalikult intensiivselt ja suuri saake saada, keskkonnakaitse tahab aga looduskaunid kohad puutumatuna säilitada. Kui eelnimetatud probleemide käsitleses suudetakse kokkuleppele jõuda, saame rääkida piirkonnas põhjavee kvaliteedi säilitamisest.

*Milvi Aun,
Järvamaa keskkonnateenistuse vee peaspetsialist*

Pandivere – huvitav piirkond

Põhjavesi on Pandivere lähelistes paekihitudes, kuhu sadevesi jõuab karstialadelt ja läbi õhukese pinnasekihi. Seepärast on põhjavesi reostuse eest kaitsmata. Eriti kaitsitud on loopealsed ja karstialad.

2.2. Välisõhu saastamine

Nagu varasematel aastatel, tuginevad ka 2004. aasta andmed saasteainete välisõhku viimise kohta ettevõtete statistilisele aruandlusele. Aruande esitavad kõik ettevõtted, kelle katelde kogusoojusvõimsus ületab 0,3 MW_{th}. Järvamaal oli 2004. aasta lõpu seisuga 41 aruandekohuslasest ettevõtet ning kokku esitati aruanne 47 saasteallika kohta. Endiselt ei ole aruandlusega hõlmatud kodumajapidamised ega väikesed korteriühistute katlamajad, mille võimsus jääb alla 0,3 MW_{th}-i. Samuti ei kajastu aruandluses liikuvatest saasteallikatest (liiklustest) tulenev saastus. Üldiselt võib öelda, et aruandlusega kaetud ettevõtete atmosfääri saastamine moodustab umbes poole kogu maakonnast tulenevast saastest. Samas on selline väide oletuslik, kuna reaalseid mõõtmisi tehtud ei ole.

Aastased küttekogused, millest alates tuleks hakata juba välisõhu saasteluba taotlema, on küllaltki väikesed, näiteks 85 t masuuti, 19 t puitu või 24 t kivisütt aastas. Antud arvutused on tehtud tagasiarvestusena saasteainete heitkogustest, millest väiksemate puhul ei ole välisõhu saasteluba vajalik. Minimaalsemaks suuruseks selles osas on lenduvate orgaaniliste ühendite heitkogus, mis on 100 kg aastas. Sellest tulenevalt on ka suuremad

naftasaaduste hoidmisega seotud rajatised saasteluba kohuslased.

Kuna naftasaadustega seotud rajatiste puhul on tegemist hajasaasteallikatega, mille puhul toimub saasteainete eraldumine organiseerimata pindallikatest, nagu tankimisautomaadid, on väga raske hinnata tekkivat saastetaset. Selleks on kasutusele võetud põhimõttelised koefitsiendid, mis lihtsustavad saastetaseme arvutust. Näiteks on tanklate puhul arvestatud saasteallika kõrguseks 10 m maapinnast ning saasteallika ava 0,5 meetrit. Need koefitsiendid aitavad arvutada tegelikku saastetaset ning on kontrollitud tegelike mõõtmiste käigus. Samuti on tõmmatud põhimõtteline piir tanklate puhul, millistel peab olema välisõhu saasteluba. Alates 2001. aastast peab olema välisõhu saasteluba alates 2000 m³ bensiini aastakäibega tanklatel.

Kuna erinevalt varasematest aastatest maakonna keskkonnateenistus enam välisõhu saastamise kohta aruandlust ei kontrolli, vaid edastab saabunud aruanded Keskkonnaministeeriumi info- ja tehnokeskusele, ei ole võimalik 2004. aasta küttekoguseid raamatu trükkimineku hetkeks veel täpselt öelda.

Ülevaate kütteenete varasemast tarbimisest aastate lõikes ning tarbimise suundumustest annab tabel 1.

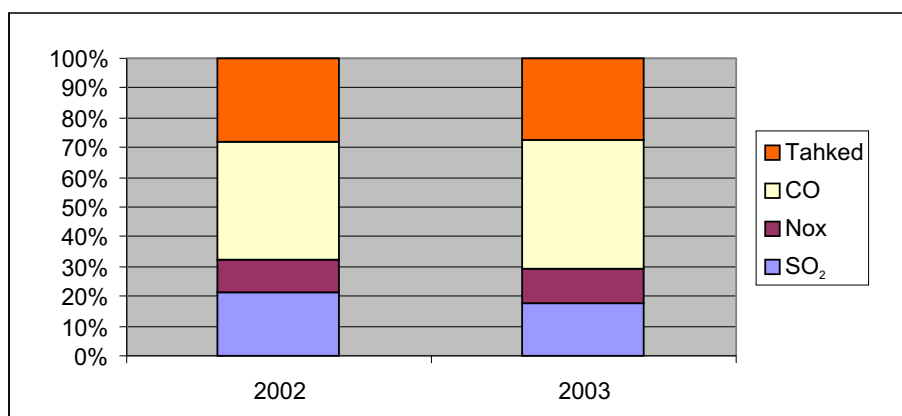
• Tabel 1. Kütteenete tarbimine aastate lõikes (tonnides)

	Kivisüsi	Põlevkivi	Puit	Turvas	Masuut	Põlevkiviõli	Küttepõetool	KOKKU
1993	5148	2091	4832	1304	27306	8268	1241	50190
1994	5278	2182	13513	2392	14114	14156	314	51949
1995	5365	980	13832	3934	15333	11483	0	50927
1996	4096	476	12612	3930	14387	12405	1077	48983
1997	2923	56	11335	1710	12300	11330	1157	40811
1998	2601	68	13982	991	12655	9565	903	40765
1999	1353	109	22355	882	8830	8699	902	43130
2000	1164	126	27768	1319	2001	13707	1355	47440
2001	1211	9,6	49519	1142	579	16585	0	69045
2002	813	50	49780	1012	0	13996	378	66029
2003	983	0	48021	960	0	13522	66	63522

Kuigi täpsed andmed kütuste kohta puuduvad, võib öelda, et 2004. aastal kasutati Järvamaal kütuseid enam-vähem sama palju kui 2003. aastal ning on arvatavalt sarnased ka saastekomponentide kogused:

	SO ₂	Nox	CO	Tahked
2002	356,7	175,2	658,1	459,8
2003	257,58	168,76	643,47	399,1

• Joonis 1. Saastekoguste võrdlus

Järvamaa õhu kvaliteet on suhteliselt hea.

2.3. Jäätmemajandus

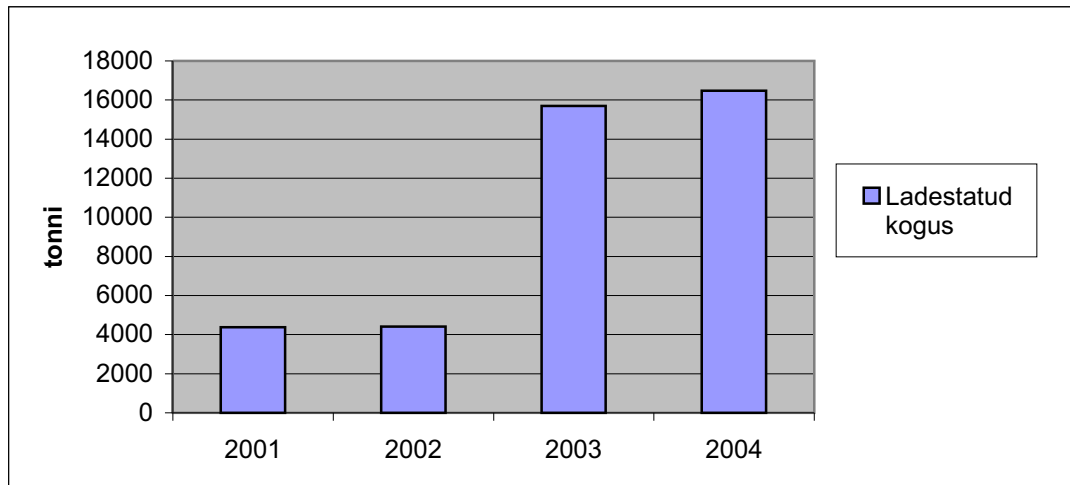
Jäätmetealane statistika põhineb ettevõtete jäätmearuannetel. Aruande peavad esitama kõik ettevõtted, kellel tekib aastas üle saja kilo ohtlike jäätmeid või üle kümne tonni tavajäätmeid. Eri-nevalt varasematest aastatest ei ürita me seekord välja tuua enim jäätmeid tekitavaid tööstusharusid ega nende tekitatud jäätmete üldkogust, sest aastate vältel on puidutööstus olnud Järvamaal suurimaks jäätmete tekitajaks ning see olukord ei ole muutunud. Samas on suurim osa taaskasutatud jäätmetest pärit samuti puidutööstusest.

2004. aasta oli Väätsa prügilale neljas täispikk tööaasta. Avamisest alates on prügila olnud pidevas arengus. 2004. aastal alustati Väätsa prügila II ladestusala väljaehitamist. Ehituseks ebasoodsate

ilmastikutingimuste tõttu on ehitus mõnevõrra veninud ja lõpeb loodetavasti 2005. aastal. Samuti on täiendatud masina- ning konteineriparki. Välja ehitati sorteerimisliin ning laiendati laohoonet.

2004. aastal ladestati Väätsa prügilasse kokku 16 473,522 tonni jäätmeid. Suurima osa moodustasid kodumajapi damistest ning ettevõtetest kogutud segaolmejäätmed (14 188,279 tonni). Kuigi Väätsa prügilas on välja arendatud ka ehitus-lammutusprahi eraldi kogumine, ei ole siiski võimalik kogu tekkivat jäätme hulka taaskasutusse suunata, mistõttu läheb osa ehitus-lammutusprahi endiselt ka ladestamisele (kokku 796,6 tonni). Väätsa prügilasse aasta jooksul ladestatud jäätme hulga muutust võib näha järgnevalt graafikult.

• Joonis 2. Väätša prügilasse ladestatud jäätmed

Jooniselt tuleb välja, et 2004. aastal on ladestavate jäätmete kogus jäänud eelmise aastaga võrreldes samale tasemele. Seda võib seletada asjaoluga, et pärast vanade prügilate sulgemist ning nõuetele vastavate prügilate hinnakorrekture on realselt töötavad veopiirkonnad enam-vähem välja kujunenud. Kindlasti liigub endiselt suur hulk jäätmeid ka maakonnast välja ning tuuakse maakonda, kuid nagu ka graafikult näha, ei ole võrreldes eelmise aastaga väga suuri muutusi olnud.

Endiselt on suur probleem metsade ja teeäärte risustamine mitmesuguse prügiga. Kindlasti on igaüks metsa all kohanud mõnda prüghunnikut. Kahjuks on selliste hunnikute hulk järjest suurenenud. Keskkonnainspektsioon on tõsiselt vaeva näinud reostajate leidmisega ning süüdlaste karistamisega, kuid ainult karistamisest ei ole kasu. 2005. aasta 1. mail jõustunud uus jäätmeseadus üritab probleemi lahendada korraldatud olmejäätmeveo nõude kehtestamisega. 2004. aastal toimuski omavalitsuste jäätmekavade koostamine, mis aasta lõpuks jõudis esimeste avalikustamiseni. Pärast jäätmekavade kinnitamist ootab omavalitsusi ees korraldatud olmejäätmeveo konkursside korraldamine. Loodame, et nimetatud konkursside tulemusena väheneb ka üldine prügistamine.

2004. aastal jätkati juba tavaks saanud igakevadise ohtlike jäätmete kogumisringe. Hea on tõdeda, et pea kõik omavalitsused on teadvustanud vajadust nimetatud kogumisringide järele. 2004. aastal paigaldati SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse abiga ohtlike jäätmete kogumiskonteiner Koigi valda. Lisaks sellele on ohtlike jäätmete konteinerid ka Paide ja Türi linnas. Loodetavasti lisandub neid 2005. aastal veelgi.

Liigiti kogutavate jäätmete kogumiseks on Järvamaal välja arendatud suhteliselt hästi töötav kogumissüsteem, mida edaspidi kindlasti laiendatakse.

Endiselt jätkub vanade prügilate korrastamine. 2004. aastal SA KIK rahastamisel küll ühtegi prügilat ei korrastatud, kuid Ambla valla prügilate katmiseks vastuvõetud otsused peaksid aitama suhteliselt kulukat ettevõtmist läbi viia märkimisväärselt väiksemate kuludega. Kahjuks ei eraldatud Roosna-Alliku vallas asuvate Roosna-Alliku ja Viisu prügilate katmistöödeks raha ning selle tõttu ei olnud võimalik ka nimetatud töid teostada. Loodetavasti rahastatakse nende prügilate katmist 2005. aasta jäätmekäitluse programmist ning pärast katmistööde teostamist lõpeb ka vana prügila ümbruse risustamine.

2.4. Jahindus

Jahimajanduses on seatud põhieesmärgiks stabiilse ulukipopulatsiooni säilitamine ning elanikkonnale aktiivse vaba aja veetmise võimaluse pakumine. Järvamaal on jahimaad jagatud 20 jahipiirkonnaks. Lisaks on veel maakonnas osa Endla

Looduskaitsealast, mis on jahimaadest välja arvestatud. Maakonnas on 18 jahipiirkonda moodustanud Järvamaa Jahindusklubi, ning Kabala jahipiirkond ja RMK Väätša jahipiirkond on iseisivad.

• Tabel 1. Jahipiirkonnad ja tähtsamate ulukite optimaalne ja tegelik arvukus 2004. a.

Uluk	Pöder		Metskits		Metssiga	
	Opt. arv	2004. a.	Opt. arv	2004. a.	Opt. arv	2004. a.
Jahipiirkond						
Alliku	16	17	148	62	25	40
Ambla	21	17	225	81	32	35
Anna	17	35	146	140	28	22
EPT	12	15	108	115	26	50
Esna	17	26	160	72	35	80
Imavere	21	26	176	177	49	49
Jäneda	20	23	189	56	36	53
Järva-Jaani	16	10	191	50	29	25
Jüriöö	11	6	110	77	26	14
Kabala	21	45	195	147	45	61
Kirna	9	12	82	77	20	20
Koeru	29	39	227	71	50	71
Koigi	23	20	204	80	54	50
Kõrvemaa	43	42	286	172	64	58
Lehtse	10	30	94	92	20	60
Oisu	13	17	115	112	29	30
Päinurme	21	21	171	121	47	45
Türi	16	27	150	83	35	44
Lõõla	12	21	111	188	28	51
RMK Väätsa	40	90	295	300	71	80
KOKKU:	388	539	3383	2273	749	938

Jahimaade liigilise boniteerimise tulemused võimaldavad ulukiliikide optimaalse arvukuse määramist. Optimaalne arvukus võib olla kas ökoloogiline või majanduslik. Käesoleval ajal on arvestatud põdra, metskitse ja metssea puhul majandusliku optimaalse arvukuse kriteeriume. Majandusliku arvukuse planeerimisel arvestatakse järgmisi tegureid:

- toidubaasi olemasolu looduslikel kõlvikutel;
- jahimaade liigestatus (suletud ja avamaastike vahekorid) ning varjetingimused;
- ulukite poolt tekitatav kahju metsa- ja põllumajandusele.

Ulukite loenduse ja seire andmeil esinevad Järva maakonna territooriumil järgmised jahimajanduslikku huvi pakkuvad ulukid: põder, metskits, metssiga, karu, hunt, ilves, rebane, kährikkoer, valgejänes, halljänes, metsnugis, kobras, mäger, nurmkana, laanepüü, tuhkur, mink, samuti veelinnud.

Järgmisena peatume ulukifondi kasutamisel. Vaatleme tähtsamate ulukiliikide küttemist 2004. aasta jahihooajal.

• Tabel 2. Ulukite kütmine 2004. a. jahihooajal

Uluk	Ulukite arv	Ulukite kütmine				
		Kokku	Sealhulgas			
			Pull	Lehm	Vasikas	
Pöder	539	268	104	84	80	
Metskits	2273	322	Sokk	Kits	Tall	
Metssiga	938	789	227	47	48	
Pruunkaru	41	1	Kult	Emis	Kesik	Pörsas
Hunt	17	7	51	17	365	356
Ilves	84	7				
Kobras	793	235				
Pardid		96				
Haned		79				

Põtrade küttimisel on pulle kütitud liiga palju, vasikate osatähtsus küttimislimiidis on normaalne. Veidi rohkem tuleks küttida lehmi, kuid see sõltub muidugi momendi olukorrast metsas.

Metskitsede küttimisel on sokkude küttimine olnud liiga suur, see on aga kõigi jahipiirkondade probleem, sest üks iga jahimees taha trofeed. Sellise küttimisega rikume tugevalt looduslikku vahekorda, sest uurimused näitavad, et isasloomade hulgas on looduslik kadu niigi suurem ja sel juhul ei ole loota elujõulist järelkasvu, kuna elujõulised sokud kütitakse ära.

Järva maakonna ulukifauna on olnud ka väga rikkalik medaliväärsete jahitrofeede poolest. Kuldmedaliväärseid põdrasarvi 2004. aastal ei tabatud.

• Tabel 3. Medaliväärsed jahitrofeed
2004. a. jahihooajal

Ulukiliik	Medal		
	Kuld	Hõbe	Pronks
Põder	0	3	3
Metskits	0	4	5
Metssiga	1	4	2
Pruunkaru	0	0	0
Rebane	0	0	0
Kobras	4	1	1
Hunt	0	0	1
Ilves	0	1	0

Jahikoeri omasid jahimehed 2004. aastal järgnevalt:

1. Laikasad 58
2. Hagijaid 37
3. Takse 27
4. Linnukoeri 4
5. Terjereid 13

Järva maakonna jahimehed tegelevad intensiivselt ka ulukihooldega. Et suurendada jahisaaki ja samas ka ulukivarusid optimaalsetes piirides hoida, tegeldakse lisasöötmise ja jahirajatiste ehitamisega. Seisuga 31. detsember 2004 on jahimehed rajanud 143 söimsöödahoidlat, 116 söödasõime, 200 söödakohta, 423 soolakut, 124,0 ha söödapõlde ja ehitanud 221 kõrgistet.

Järva maakonna perspektiivsemateks jahilukiteks on momendil põder, metssiga, väikekiskjad ja kobras. Arvukuse stabiliseerudes lisandub nendele ka metskits, kes juba nüüd on mitmes jahipiirkonnas perspektiivne jahiluluk.

Momendil on ilveste arv maakonnas üle kahe korra lubatavast suurem, mis loob võimaluse ilvesejahiks. See on huvipakkuv jaht jahimeestele. Sellise arvukuse juures on ilvesejah heaks kaubaartikliks. Ilveste ja väikekiskjate arvu piiramise tulemusel peaks tõusma ka metskitsede arv.

Loendusandmetest lähtuvalt on põdra, metssea, ilvese ja kopra arvukus liiga kõrge, nende küttimisele peab järgmistel aastatel tõsist tähelepanu pöörama. Arvukuse järsu tõusu korral võivad tekkida probleemid kahjustustega.

Igal aastal hukkub paratamatult jahilulukeid nii liikluses kui ka salaküttide käe läbi. Kiiresti on suurenenud metskitsede hukkumise arv, eriti liikluses.

2004. aastal hukkus 28 põtra, 93 metskitse, 6 metssiga, 1 karu, 2 ilvest, 4 hunti, 33 kährikut, 12 rebast, 3 nugist, 1 saarmas ja 7 halljäneest.

*Aleksander Siimenson,
Järvamaa Keskkonnateenistuse
jahinduse ja kalanduse peaspetsialist*

2.5. Looduskaitse

2004. aastal hakkas kehtima looduskaitse seadus, mis asendab senikehtinud kaitstavate loodusobjektide seadust, ranna- ja kaldakaitse seadust ning loomastiku kasutamise ja kaitse seadust. Muutus kaitstavate loodusobjektide liigitus. Kuna enam ei ole programmiala mõistet, puudub võimalus käsitleda Pandivere Riiklikku Veekaitseala kaitstava loodusobjektina.

Euroopa Liiduga ühinemisel kehtestati kuni optimaalse kaitsekorra väljatöötamiseni väljaspool olemasolevaid kaitsealasid asuvatel Natura 2000 võrgustiku aladel ajutised majandustegevuse piirangud. Koos ajutiste majandustegevuse piirangutega aladega on looduskaitse all ligikaudu 313 km² ehk 12% maakonna pindalast.

2.5.1. Kaitsealad ja kaitsealused looduse üksikobjektid

Aastal 2004 Järvemaal kaitstavaid looduse üksikobjekte ja kaitsealasid ei lisandunud. 5. mail 2004 kinnitatas Vabariigi Valitsus Kõrvemaa maastikukaitseala uue kaitse-eeskirja ja välispiiri. Valmisid ettepanekud hoiualade, metsise püsielupaikade ja kaitsealade moodustamiseks ning kaitsealade piiride ja kaitsekorra korrigeerimiseks. Kaitsealuste objektide nimekirjast ei kustutatud hävinud või oma väärtuse kaotanud objekte. Seega on hetkel juriidiliselt kaitse all 1 loodus- ja 6 maastikukaitseala ning maastikukaitsealadena veel 44 parki ja 2 puistut.

Loodus- ja maastikukaitsealad:

Endla looduskaitseala	Rava maastikukaitseala
Kõrvemaa maastikukaitseala	Türi voorestiku kaitseala
Piiumetsa sookaitseala	Vulbi maastikukaitseala
Pärnu jõe saar	

Kaitsealused puistud:

Purdi ebatsuugapuistu	Päinurme tammik
-----------------------	-----------------

Kaitsealused pargid:

Albu park	Mäo park
Aravete park	Norra park ja tiikide süsteem
Eistvere park	Oisu park
Esna park	Pruuna park
Huuksi park	Purdi park (allee)
Jänedä park	Rõugu talupark-dendraarium
Kabala park	Sargvere park
Koigi park	Särevere park
Kolu park	Vao park
Koordi park	Vodja park
Kuksema kabelipark	Väike-Kareda park
Laimetsa park	Väinjärve park
Lokuta park	
Aruküla park	Purdi park
Eivere park	Päinurme park
Ervita park	Roosna-Alliku park
Jootme park	Rutikvere park
Karinu park	Rõa park
Kuksema park	Seidla park
Laupa park	Tori park
Linnape park	Vallimäe park
Palu park	Viisu park
Piiumetsa park	Väätsa park

Kaitseauste looduse üksikobjektidena on maakonnas registreeritud 27 puud, 24 rändrahn ja 8 allikat.

Kaitsealused rändrahnud:

Ausammaste kivi e. Seidla kivi	Pillisaare rändrahn
Eevakivi	Prümli kivi
Kabala kivi e. Maasika talu kivi	Rehessaare suurkivi
Kabeli suurkivi	Roosna laikivi
Kabrani kivi	Saaremäe rändrahn
Patika kivi	Vaki kivi
Karinu ohvrikivi	Vassaare metsakivi ja põllukivi
Luisu rändrahn	Villevere suurkivi e. Ollepa kivi
Miinakivi e. Ohvrikivi	Vissuvere suur rahn
Nõmme küla rändrahn	Võstermäe rändrahn
Ohvrikivi e. Köstrikivi	Väljaotsa rändrahn
Otsamäe rahn	Äiamaa kivi

Kaitsealused allikad:

Aravete allikad	Kiigumõisa allikad
Esna allikad	Määrasmäe allikajärv
Jäneda allikad	Prandi allikad
Kihme ehk Sadama allikad	Roosna-Alliku allikad

Kaitsealused puud:

Änari pärn	Ojaküla tamm
Eniste kuusk	Päinurme tamm
Huuksi kaksikpärn	Prääma põõsaskask
Piiometsa kaheksaharuline pärn	Raudemetsa mänd
Kalmaste mänd	Saare-Siimu tamm
Kõljala tamm	Sargvere saar
Lehtse kaks paaristammetamme	Väike-Kareda euroopa lehis
Ojaküla pärn	Vetepere tamm

Hävinud või looduskaitse väärtuse kaotanud puud, mille kohta on tehtud ettepanek nende kaitse alt maha arvamiseks:

Hatuseviljaline pappel	Kääri pärn
Jalgsema Kahevenna kask	R. Kamseni kask
Jungi vahtrad ja pärnad	Sütemetsa ussikuusk
Kaaripõlme kask	Türi-Alliku ussikuusk
Koigi hõbehaab	Vanga kased
Koigi ussikuusk	

2.5.2. Liigikaitse

Maakonnas on registreeritud ühe I kategooria kaitsealuse taime, lehitu pisikäpa kasvukoht.

I kategooria kaitsealuste loomaliikide pesakohti on registreeritud kokku 18, sh 4 kaljukotka, 15 väike-konnakotka ja 4 must-toonekure pesakohta.

II kategooria kaitsealuste taimede kasvukohti on registreeritud 9 liigil.

II kategooria kaitsealustest linnuliikidest on aktuaalseim metsise kaitse. Hetkel on maakonnas 48 metsise elupaiku umbes 12 500 ha suurusel alal.

2.5.3. NATURA 2000

5. augustil 2004 kinnitas Vabariigi Valitsus Euroopa Komisjonile esitatava Natura 2000 võrgustiku alade nimekirja.

Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalade nimekiri:

LINNUALAD	
Endla linnuala	Kõrvemaa linnuala
Kõnnumaa-Väätsa linnuala	

LOODUSALAD	
Endla loodusala	Preedi jõe loodusala
Esna loodusala	Pärnu jõe äärne loodusala
Iidva raba loodusala	Pärnu jõe loodusala
Jalgsema loodusala	Rava loodusala
Kõrvemaa loodusala	Roosna-Alliku loodusala
Lüsingu loodusala	Saarjõe loodusala
Määru loodusala	Silmsi soo loodusala
Nõmme raba loodusala	Tudre loodusala
Orgmetsa loodusala	Vulbi loodusala
Peetri-Kareda loodusala	Võlingi oja loodusala
Piiumetsa loodusala	Väätsa raba loodusala
Prandi loodusala	